

Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove
utorkom i četvrtkom u 8:15
amdg.eu → nastava

Čovjekovi počeci

Negativna evolucija u Post 1-5

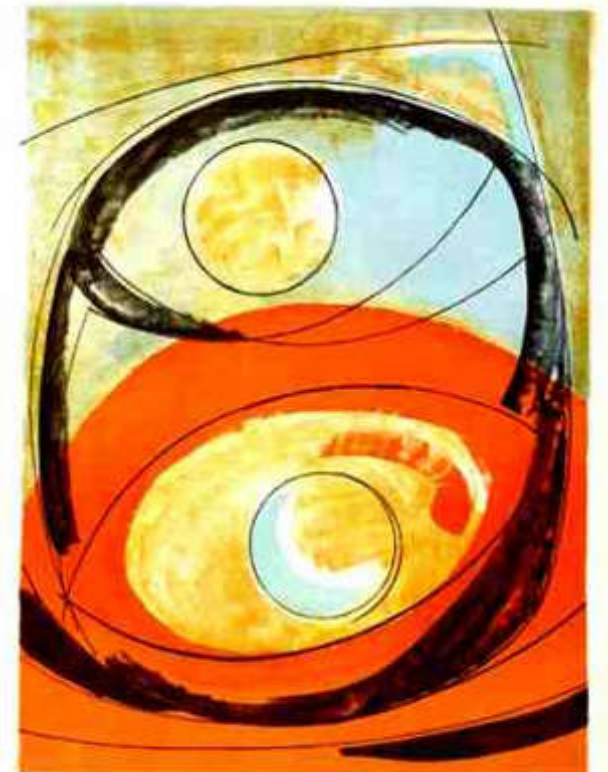

Evolucija na početku Biblije

**Razvoj vrsta u “prvom
izvještaju o stvaranju”**

Složenost (Post 1,1-2,4a)

- **הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ** *haššamájim v^eha'árec* (Post 1,1; 2,1.4)
- **nebo i zemlja**
  - Sve, svemir – usp. “sve” Post 2,3
  - Božanski i ljudski svijet
- **בָּרָא** *bārá'* – stvoriti
- **Kompleksno stvoren (1,4.6s.14.18)**
- **Bog odjeljuje: בָּדֵל** *vajjabdel*
  - Svjetlo – tama (4; 18)
  - Vode gore i dolje (6s)
  - Dan – noć (14)

Samostalnost

■ Samostalnost i razvoj kao zadatak

- “prema svojoj vrsti”
1,11.12.21.24.25 (10x)

- Stabla (11.12)
- Trava (12)
- Morske životinje, ptice (21)
- Kopnene životinje (24)
- Zvijeri, stoka, gmizavci (25)

■ Post 1,11.12.29

■ “u sebi svoje sjeme”

- Stabla (11.12)
- Bilje, stabla (29)

■ “budite plodni” 1,22.28

■ “demitologizacija”

- sunce i mjesec
božanstva? (16)
- nebesa također
stvorenje (1,1; 2,1.4)

Čovjek stvoren za zajedništvo

- Slika Božja: “načinimo!” (Post 1,26)
- → čovjek: stvori ih (v27)
- Nije dobro (!) da bude sam (2,18)
  - *Muško i žensko u 1,27s; 5,2?*
- Stvoreni, blagoslovljeni
  - אָדָם ‘adam “čovjek” i “Adam”
  - *Uzajamnost muža i žene u 2,18.20?*
- “kao što je on” (2,18.20) –
koja ide ususret, pred njim je
- “Rebro” (2,22), bok – dragocjenost, nutrina, živo tkivo
  - ⇔ ostala bića u 2,19?
  - “od zemlje” (אָדָמָה ‘adamâ 2,7.19)
- Ista srž: “kost” i “meso” (2,23)

Jedno tijelo

- ❑ Čovjek progovara u Post 2,23:
- u susretu s drugom osobom
- אִשָּׁה \ אִישׁ 'iš/'iššâ:
muž – žena, on – ona (2,23)
- ❑ Međusobni odnos u 2,24?
- prionut će uza ženu (2,24)
  - ❑ *Moja kost, moje meso* (2,23)
  - ❑ Duša se moja k tebi privija (Ps 63,9)
- Jedno tijelo: בָּשָׂר *bašar*, σάρξ [sarks]
– meso, (smrtno) tijelo (Post 2,24)
  - ❑ Zajedništvo i u slabosti, umiranju
  - ❑ “Ostaviti oca i majku”
  - ❑ Osnovati novu obitelj

Prijevvara

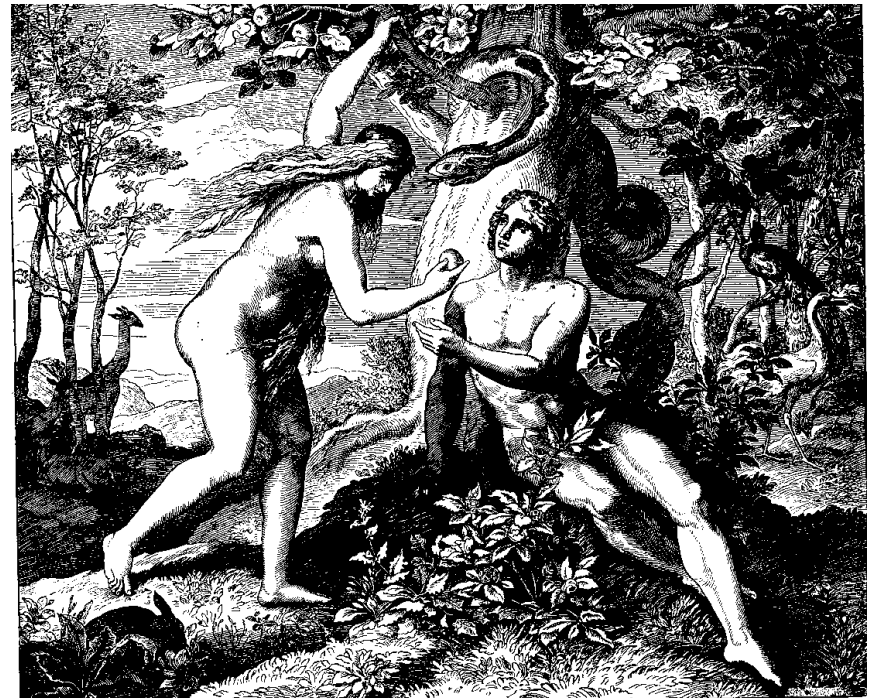
Hieronymus Bosch, Raj zemaljski, 1485-90.
Museo del Prado

- Uloga muža u Post 3,1-5?
- ⇔ “moje” (2,23), “prionuti” (v24)
- **Ijubljena odabranica ostavljena – sama!**
  - Nije dobro da čovjek bude sam (2,18)
- **Žena ispravlja laž iz 3,1:**
  - “smijemo jesti” (3,2)
- **Odakle zna za upozorenje u 3,3: plod drva nasred vrta (usp. 2,17)?**
  - Uspostavlja komunikaciju, sluša i pamti
  - Pooštrava?
  - “jesti” (2,17) → “dirnuti” (3,3)

Zmijske laži

- Univerzalna zabrana:
  - Ni s jednog drveta (Post 3,1 ⇔ 2,16)
  - “slobodno jedi!” (2,16)
- izokrenuto upozorenje (2,17 ⇔ 3,4)
  - “sigurno ćeš umrijeti” (2,17)
  - “ne, nećete” – poetski? (3,4)
- spoznaja zla (עַד־יָדָאֵ 3,5)
  - Što Bog do sada vidi (7x)
  - dobro!
    - Nije dobro... (2,18)
- Zbrka: ljudsko *intimno spoznavanje* dobra i zla

Ljudska ranjivost

- ❑ Zajedništvo muža i žene u 3,6-8?
- oboje jedu (v6)
- otkrivaju izloženost (v7)
- → skrivaju se (3,8)
  - ❑ Stid i strah (⇔ nisu se stidjeli 2,25)
- Adam progovara Bogu (3,10.12)
  - ❑ Nakon grijeha
  - ❑ Optužuje ženu (v12)
- “Prevarila me zmija” (3,13)
  - ❑ Eva u dijalogu s Bogom
- “poslušao si glas svoje žene” (3,17)
  - ❑ Adam osuđen jer nije *slušao Božji glas*
  - ❑ zemlja prokleta zbog njega (17)

Poslije sloma

- Čovjek daje ime (! Post 3,20)
- majka *svih živih* (3,20)
  - Palima Bog daje novu priliku
- primaju zaštitu od Boga (v21)
- odijelo (v21)
- odvojeni od Boga (v22-24)
  - Zapriječen pristup *drvu života*
- Adam *poznaje* Evu (4,1)
  - **יָדָע** *jada* – blisko poznavanje (usp. Lk 1,34)
  - što su sve prošli?

© The Fitzwilliam Museum, Cambridge, UK

Nositeljica pra-evanđelja

- “Abela ubi Kajin” (4,25)
- slomljeno majčino srce (4,25)
  - roditelji bez aktivne uloge
- dobivaju sina Šeta (4,25; 5,3)
  - “Bog mi dade drugoga potomka”
  - “Adam je imao još sinova i kćeri” (5,4)
  - ⇔ muke rađanja (3,16; usp. Iv 16,21)
- Bez prigovora, optužbe
- *πρωτοευαγγέλιον protoeuangelion* u 3,15:
- Njezin potomak pobjednik nad zmijom (3,15)
  - Žena u porođaju (Otk 12,2)
  - Od žene bi rođen (Gal 4,4)

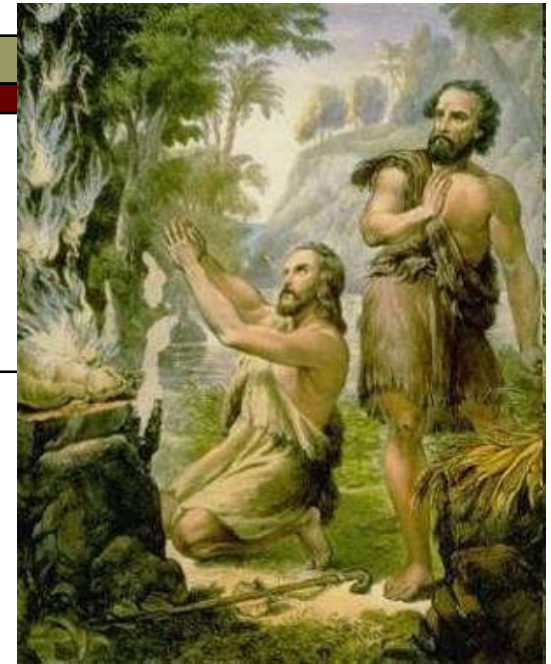
Kajinov sindrom

**Zaštićeni prokletnik
u Post 4**

Ambivalentan

- Majka o rođenju (Post 4,1)?
- stečen **את יהוה 'et 'Adonaj (s Bogom)**
- **prvorodenac (v2) בכור *b^ekôr***
  - “meni pripadaju” (Izl 13,2 usp. Post 4,4)
  - Zanimanje u Post 4,2?
- **zadaća iz 2,5.15: עבד *'ābad* – opsluživatelj tla**
- **prvi prinos Bogu od plodova *zemlje* (4,3)**
  - ***zemlja* prokleta (Post 3,17)**
- **nakon očeva straha (3,9) koji osjećaj u 4,5?**
- **uskipjelost (4,5)**
  - ⇔ Božja sloboda: **שעה *šā'â* – “paziti” (v4s usp. Mt 5,24)**
  - Mlađi brat “napredniji” – ***pastir* (Post 4,2)**

Božji interes

- Što **Bog** govori **Kajinu** u 4,6s?
- 1. Pita o osjećaju i stavu
- uskipjelost, palo lice – usp. v5
  - למה *lāmmā* – “za što”? (6)
    - Usp. Ps 22,2
- 2. Daje mudrosnu pouku o ljudskoj slobodi (v7)
  - *Grieh* חטא *haṭṭa’* (v7)
- Prihvaća li Kajin dijalog (v8)?

Der Brudermord.

Waltersche Bildergalerie, Berlin. Nach dem Original von G. Schickel, 1800. No. 1, 1. 1.

- Što s osjećajem u v8?
- Svoje stanje usmjerava na brata (v8)
  - U kakvu odnosu s prijestupom u Post 3?
  - Neposluh ↔ krvoproliće

Dijalog i krivnja

- **Nov Božji pokušaj (4,9):**
  - odgovornost za drugoga (v9)
  - Usp. “Gdje si” u 3,10
  - Reagira li Kajin? (4,9)
  - pitanje o činu v10 (kao 2,13)
- **novo – teško – prokletstvo u 4,11 (usp. 3,14.17)**
- **Zmija, zemlja, čovjek**
- **Osuda u Post 4,12.14**
נוֹד, נוֹעַ (nu^a, nôd)
  - Vječni skitalica, lutalica (KS), lutati i bježati (Šarić)
- **nestalnost i lutanje**

Tintoretto 1518 – 1594, Kajin i Abel; Ulje na platnu (149 × 196 cm) — 1550-53

- “Hajdemo napolje!” (LXX 4,8)
- **Bez dijaloga među braćom**
  - Govor Bogu u v13?
- **Jadikovka o preteškoj *krivnji***
  - Kakav strah u 4,14?
- **Od ubojstva הָרַג (*hārag* 4,8.14)**

Posljedice

- גֵרָשׁ (*gāraš* Post 4,14 usp. Jon 2,5)
- “Tjeraš me” (KS),
“izgoniš me” (Š.)
- Sam odlazi (Post 4,16)
  - Kamo?
  - Zemlja נוֹד (4,16 usp. 4,12.14) – smjer?
  - “istočno od raja”
– kao i roditelji 3,24; 4,16
- Kakva zaštita u 4,15?
- Prima *znak* אֹת *ôṭ* (!)
– teološka riječ

Fernand Cormon (1880), Kajin u zemlji Nod, Paris

- Kod Lameka 70 puta veća prijetnja (Post 4,24 usp. 4,15)
- “krvna osveta”
- Novozavjetna ocjena u Heb 11,4 i 1 Iv 3,12:
- Abelova žrtva pravedna (Heb 11,4)
- Kajin od Zloga (1 Iv 3,12)

Dva promašaja

- neposluh Bogu (Post 3)
  - Božji interes za čovjeka u 3,9 i 4,9; 3,13 i 4,10:
    - *Gdje* si? (3,9)
    - Što si učinila? (3,13)
    - smjer progonstva: 3,24; 4,16
    - “istočno” (3,24)
    - Božja naklonost u 3,15 i 4,6s; 3,21 i 4,15:
      - “praevanđelje” (3,15)
      - zaštita: odijelo (3,21)
- ubojstvo čovjeka (Post 4)
  - *Gdje* je brat tvoj? (4,9)
  - Što si učinio? (4,10)
  - “istočno” (4,16)
  - Upit i pouka (4,6s)
  - zaštitni *znak* אֹת *'ôṭ* (!) 4,15
- **Eva: majka svih živih 3,20**
- **Kajin: nestalan i bjegunac 4,12.14**

